

de Zelfzwichter

2012 / 2

Instructeurs en de nieuwe lesstof
Museale molenvondst
Verrassende molenfoto

de Zelfzwichter

Jaargang 16, nummer 2

maart 2012

ISSN 1877-7732

Losse nummers: 4 euro plus porto

De Zelfzwichter is het kwartaalblad van

HET GRONINGER MOLENHUIS.

Het blad verschijnt in de maanden maart,
juni, oktober en december.

Donateurs van de Stichting Het Groninger
Molenhuis ontvangen het blad automatisch.

DONATIES

Minimaal 16 euro per jaar

Het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

info@groningermolenhuis.nl

www.groningermolenhuis.nl

Rekeningnummer: 1219317

REDACTIE

Tineke de Danschutter, Johan van Dijk,

Janneke Harmsma, Jan Kugel, Thea Pol

redactie@groningermolenhuis.nl

Vaste medewerkers

Lammert Groenewold, Anne Wieringa

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden artikelen in te korten en/of
aan te passen. Overname van artikelen is
eerst na overleg met de uitgever toegestaan.

Vormgevingsconcept

Opmaak

Drukwerk

Oplage

Sluitingsdatum

kopij 2012/2

Dineke Buist

Bert Holtkamp

Drukkerij Tienkamp

700 exemplaren

10 juli 2012

OMSLAG-thema 2012: Participatie

In 2012 gaat De Zelfzwichter over participatie in de molenwereld. Het tweede nummer richt het vizier op de instructeurs. Derk Jan Tinga en Gerda Koster komen aan het woord. De foto toont Gerda met haar leerling bij de molen in Ganzedijk.

Foto: (voorkant) Elmer Spaargaren, Groningen;

(achterkant) Jelte Oosterhuis, Usquert

Achtergrond: molen De Ruiten in Slochteren

AutoCAD-tekening: L. Groenewold, Froombosch

Voorpagina's 2012:

Participatie in de molenwereld

3 Participatie: de instructeurs en
de nieuwe lesstof

6 Mijn molenuitzicht: molen Edens

8 Museale molenvondst

11 Molen over de grens

14 Voorvallen van molens en molenaars

17 Verrassende molenfoto's

18 Ander molennieuws

20 Molenonderhoud

23 Agenda

Achterpagina's 2012

Molen over de grens

Het Groninger Molenarchief is gevestigd

in het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

(geopend maandag t/m woensdag)

molenarchief@groningermolenhuis.nl

KORENMOLEN DE VRIENDSCHAP IN WINSUM
MARTIJN SCHOLTENS

Zelfzwichter

Een wieksysteem met kleppen die automatisch openen en sluiten afhankelijk van de wisselende windkracht. Eén van de verbeteringen ten opzichte van de oudhollandse zeilwieken.

Participatie: de instructeurs en de nieuwe lesstof

In de vorige Zelfzwichter verscheen het eerste artikel over participatie in de molenwereld en daarin stonden de landelijke en provinciale Gildevoorzitters centraal. Instructeurs vormen de kern van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. In het tweede artikel in het kader van participatie komen twee van hen, Gerda Koster en Derk Jan Tinga, aan het woord over de opleiding in het algemeen en de nieuwe lesstof in het bijzonder.

Sinds het begin van de opleiding tot vrijwillig molenaar, inmiddels al meer dan veertig jaar geleden, werd de opleiding voor het merendeel verzorgd door instructeurs, die over het algemeen vakmolenaar waren. Tegenwoordig zijn instructeurs bijna allemaal mensen die geen beroepsmatig molenaar zijn. In Groningen kennen we op het moment zeven instructeurs. Met twee van hen, Derk Jan Tinga en Gerda Koster-Westervarder, spraken wij over hun instructeurschap, waarbij we met name geïnteresseerd waren in hun mening over en ervaring met de nieuwe lesbrieven van het Gilde.

Derk Jan Tinga raakte, in de jaren '70 betrokken bij de verplaatsing van de Krimstermolen. Hij maakte daarover in opdracht van de toenmalige Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens een filmreportage en zijn interesse in molens groeide. Via via kwam hij bij molenaar D. Bos in Bellingwolde terecht. Al snel begon Derk Jan de opleiding tot vrijwillig molenaar. In 1979 slaagde hij voor zijn molenaarsexamen en in 1984 werd hij officieel instructeur. Tinga werd een actief man in de Groninger molenwereld: zo was hij één van de bestuursleden en medeoprichters van de Vereniging

Molenwerkgroep Oost-Groningen. Sinds 1994 zwaait Derk Jan de scepter op De Vier Winden in Pieterburen waar hij al heel wat leerlingen heeft opgeleid. In het jaar dat Derk Jan officieel instructeur werd slaagde Gerda Koster-Westervarder voor haar molenaarsexamen. Ook zij heeft theorielessen gevolgd bij Derk Jan. Ze behoorde tot één van de eerste groepen cursisten van de Molenwerkgroep Oost-Groningen. Later werd ze zelf instructeur voor het Gilde, inmiddels ook al weer bijna 25 jaar. Ze heeft haar diensten bewezen voor de Molenwerkgroep Oost-Groningen. Zo draaide Gerda aanvankelijk bij Bertus Buiskool op De Onrust in Oude Pekela en na de restauratie in 1988 op de molen in Ganzedijk. Ook draait Gerda op maandagavonden regelmatig met De Dellen in Nieuw-Scheemda. Daarnaast heeft ze op de Grote Poldermolen in Slochteren een groep vrijwilligers opgeleid. Op deze molen nam later Lammert Groenewold als instructeur hier het stokje over. Gerda was de tweede gediplomeerde vrouwelijke molenaar in de provincie na Enna Laan-Berghuis en de eerste vrouwelijke instructeur van Nederland.

De nieuwe opleiding

Al jaren werd binnen het Gilde gesproken over een nieuwe opzet van de opleiding tot vrijwillig molenaar. De bestaande cursus werd als te theoretisch ervaren. Uiteindelijk is gekozen voor het handhaven van de basis cursus, in de molenwereld 'Het blauwe Boek' genoemd, en een aanvulling op het bestaande lesmateriaal in de vorm van 32 lesbrieven met praktische opdrachten. In deze lesbrieven ligt de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de cursist voor zijn/

haar leerproces, de vrijheid voor het bepalen van de onderwerpen die behandeld worden en het tempo waarin dit gedaan wordt, het bevorderen van eigen inzicht van de cursist en het doorspreken van de exameneisen. De instructeur gebruikt de lesbrieven bij de lessen, ze geven de cursist houvast om alle onderwerpen aan de orde te laten komen en ze begeleiden de cursist bij zijn leerproces.

De lesbrieven in de praktijk van de instructeurs

Derk Jan legt uit dat de inhoud van de nieuwe opleiding op een aantal belangrijke peilers rust: de nadruk ligt nu veel meer op inzicht, veiligheid en gastheerschap. Er werd daar trouwens in het verleden door beide instructeurs altijd al veel aandacht aan besteed. Het nieuwe lesmateriaal is voor de beide instructeurs nog geen gemeengoed geworden. Gerda Koster heeft er nog niet veel mee gewerkt geeft ze aan. Derk Jans kandidaten werken er wel mee, maar hij kan er op dit moment verder niet zoveel over zeggen. Gerda wacht het eerste examen in nieuwe stijl af en dan vooral hoe de vraagstelling wordt op het examen. Kanttekening plaatsen beiden bij het volgen van de prestaties van de leerlingen via checklisten die bijgehouden dienen te worden. Gerda: "Dit systeem met checklisten hebben we eerder geprobeerd, maar het werkte toen niet goed vanwege de vele administratie." Leerlingen naar andere molens sturen om daar hun licht op te steken en excursies naar andere molentypes waren zaken die zowel Derk Jan als Gerda al lange tijd deden, in het nieuwe opleidingsmodel neemt dit een grotere plek in.

Veiligheid

"Cursisten moeten zich er van bewust zijn dat een molen een gevaarlijk werktuig is", legt Derk Jan uit. Gerda maakt dat duidelijk met een concreet voorbeeld uit de praktijk tijdens de instructie: "Wie het zeil er voor legt, bedient ook de vang." Veiligheid was al wel een onderdeel van de opleiding, maar een aantal ongelukken heeft het Gilde waarschijnlijk doen besluiten daar nog meer aandacht aan te geven. Derk Jan vraagt zichzelf vooral af waardoor veel bijna-ongelukken zijn ontstaan.

Na afloop van het draaien met de molen is het voor de instructeur, en natuurlijk meer in het algemeen voor elke molenaar, altijd van belang alles te checken. Maar een instructeur dient met meer zaken rekening te houden bij het werken op de molen omdat een lessituatie gecompliceerder is.

Het gevoel van verantwoordelijkheid is groot bij zowel Derk Jan als Gerda. Derk Jan probeert tijdens de opleiding nog meer aandacht te besteden aan de veiligheid. De leerlingen moeten goed doordrongen worden van de riskante aspecten. De lesbrieven ondersteunen daarin.

Gastheerschap

De publieksfunctie is van groot belang in de nieuwe opleiding. Als molenwereld wil je zo veel mogelijk positieve publiciteit. Ongevallen zetten de molenwereld in een zeer negatief daglicht, stelt Gerda. Zij maakt zich wel enige zorgen omdat de instructeur in het nieuwe opleidingsmodel de leerlingen korter onder zijn/haar hoede heeft. Derk Jan legt uit: "De cursist meldt zich aan bij de ene instructeur en kan bij een ander de opleiding volgen. Dat is geen wenselijke situatie". De band tussen cursist en instructeur is van belang voor het leerproces. Beide instructeurs zijn ook geen voorstander van het sterke rouleren bij andere molens. Gerda geeft als voorbeeld dat er nu ook een soort 'zwerfgroep' van cursisten in Oost-Groningen is. Gerda is benieuwd hoe dit in de toekomst verder zal gaan verlopen. Derk Jan benadrukt dat elke cursist verschillend is en zo dus individuele begeleiding nodig heeft, waarbij de persoonlijkheid van de cursist bepalend is. De nieuwe lesbrieven maken dit ook mogelijk.

Hij erkent dat de opzet van de nieuwe opleiding meer op de praktijk gericht is. Het kennen van de namen van de afzonderlijke onderdelen van elke molen wordt minder belangrijk, het waarom van alles wat men doet op de molen wordt echter des te belangrijker. Gerda denkt dat door de praktijkgerichtheid de nieuwe opleiding misschien gemakkelijker is voor de cursist.

Verhaal van de Molen

Toen Derk Jan als instructeur begon was er veel aandacht voor de geschiedenis van de molen. Als cursist moest je de geschiedenis van je eigen molen leren kennen. Gerda vult daarop aan dat je bij het vertellen van die geschiedenis aan het bezoek ook goed op moet letten wie je voor je hebt. Het 'verhaal van de molen' is in de opleiding een nieuw element. Mensenkennis als instructeur en molenaar blijft van groot belang. Derk Jan legt dat uit met een voorbeeld: "Een Duitse ingenieur is een heel ander soort bezoeker dan een jong kind, daarop speel je in met het verhaal dat je vertelt". Eén van de opdrachten in de nieuwe opleiding is het maken van een rondleiding. De cursisten gaan dat samen met de instructeur en medecursisten eerst plannen, dan oefenen en vervolgens nabespreken. Dit is weer een voorbeeld van de verschuiving van de theorie naar de praktijk.

Kritiek

Gerda heeft toch wel enige moeite met deze verandering. "Je moet oppassen dat het zo niet al te veel geklets wordt op de molen, er moet gewerkt worden". Derk Jan vindt dat de nieuwe opleiding aansluit bij de manier van instructie zoals deze op het moment in het onderwijs voor middelbare scholieren gebruikt wordt, terwijl de gemiddelde cursist op de molen toch 40+ is.

DERK JAN TINGA MET EEN LEERLING

Bovendien wordt er van uitgegaan dat de leerling alle opdrachten doet op zijn tijd, in zijn volgorde en in zijn tempo, hierdoor krijg je een vorm van individueel onderwijs. Voor beide instructeurs maakt dit het er niet makkelijker op. Ze zullen een manier moeten vinden om daar mee te werken, omdat het anders veel te veel tijd gaat kosten. Daarom streven Derk Jan en Gerda ernaar om de oude manier van instructie voort te zetten en de nieuwe elementen daarin te integreren. Derk Jan: "De praktijk is de beste les."

Tenslotte moet het beide instructeurs nog even van het hart dat het zo jammer is dat er geen opleiding voor de instructeurs is. Ze zijn eigenlijk allebei in de praktijk als assistent begonnen en doorgegroeid. Dat is een goed

systeem en de afdeling Groningen van het Gilde heeft vaak om zo'n opleiding gevraagd. Ook de gerichtheid op de provincie betreurt Derk Jan. "Binnen de afdelingen wordt erg nauw naar de eigen provincie gekeken, men zou eens wat meer over die grenzen moeten kijken" is zijn wens.

Gelukkig gaan Gerda Koster en Derk Jan Tinga met vertrouwen verder met het geven van instructie. Het positieve in het nieuwe opleidingsmodel is vooral dat de leerling meer na moet gaan denken over het waarom en in een tijd waarin de praktische kennis van molens steeds meer verdwijnt is dat van groot belang.

TEKST EN FOTO'S HERMAN BINK

Mijn molenuitzicht

Molen Edens

In 'Mijn molenuitzicht' komen mensen aan het woord die op de een of andere manier uitzicht hebben op een molen. De heer Bloem en mevrouw Bloem-Dijkman uit Winschoten wonen pal naast molen Edens in Winschoten in de oude molenaarswoning.

Ze waren allebei nog tieners toen ze al wat met elkaar kregen. Sindsdien zijn ze onafscheidelijk, Peter Bloem (1951) en Linda Bloem-Dijkman (1953). Beiden zijn ze geboren en opgegroeid in Winschoten, ook wel Molenstad genoemd, want het stadje telde ooit 13 molens. Daar zijn er nu nog drie van over: molen Berg (1854), molen Dijkstra (1862) en molen Edens (1763) (voorheen De Volharding), alle drie in het centrum. Monumentale molens.

Als kind al speelde molen Edens een rol in het leven van Peter Bloem. Hij herinnert zich nog goed de grote bedrijvigheid in en rond de molen eind jaren vijftig - begin jaren zestig. Paard-en-wagens reden af en aan. Peter mocht dan meerijden op de kar naast de voerman. Ze reden regelmatig van de molen en de coöperatieve bakkerij ernaast gelegen, naar de markt heen en terug. Ook op de markt was het een drukte van belang. De zogenoemde *boderijders* wachtten daar om het aangeleverde brood te kunnen gaan uitventen. Die vervoerden verder allerlei zaken, van meelbalen tot een tuinschop van de firma Jan Emo Smidt naar een keuterboertje in Finsterwolde.

Peter genoot volop van dit alles.

Uit later tijd herinneren ze zich de molen van hun schaatstochtjes op het (inmiddels gedempte) Winschoterdiep dat langs de molen liep.

Linda woonde in Oud-Noord. Peter woonde in Oud-Zuid. Zijn oma (van moederskant) woonde in de buurt van de molen, hij kwam er bijna dagelijks. Ook opa en

oma Bloem met hun drogisterij (en -groothandel) woonden er in de buurt.

In de jaren zestig raakten ze verliefd op elkaar. In molen Berg! Daar was een jeugdsoos, 'Stone Free', waar ze als middelbare scholieren bijna dagelijks kwamen.

En als ze iets met elkaar afspraken, kwamen ze, op weg van Noord naar Zuid, natuurlijk weer voorbij molen Edens.

Nu wonen ze in de stemmige molenaarswoning vlak naast die molen. Gebouwd in 1774 is dit het oudste huis van heel Winschoten, net als de molen rijksmonument. Die molenaarswoning wisselde in de loop der tijd heel wat keren van eigenaar. Gebouwd in opdracht van het echtpaar Jurrien Balles en Antje Gerbrands, de eerste bewoners, volgden onder andere molenaars als Joesten, Eikema en enkele van de familie Edens; later was hij eigendom van Smulders (automaterialen), van Lazolec en van de gemeente. Zelfs de moppentapper van radio Noord Doewinus van der Laan is eigenaar geweest. Was hij het die door het raam kijkend grapte over het uitzicht op 'zijn Burcht'? Die burcht (1869) is nu een theehuis 'De Koepel' en nauwelijks te zien op bijna een km. afstand aan het eind van de Oudewerfslaan die haaks op de woning staat.

Vier jaar geleden stond de woning te koop en Peter en Linda, beiden glazenier van beroep, hoefden er niet lang over na te denken: daar wilden ze allebei graag wonen. Zo zijn ze verhuisd vanuit de pastorie naast hun glazenierbedrijf gevestigd in een oude kerk in Hoogezand terug naar hun geboortestad Winschoten. Een van hun zoons woont nu in de pastorie naast hun bloeiend glazenierbedrijf. Dat verzorgt niet alleen opdrachten binnen Nederland voor particulieren, bedrijven en instellingen (onder andere Sint-Bavo Haarlem, Station Groningen, Rijksuniversiteit Groningen), maar is ook werkzaam op de Nederlandse Antillen, op Sri Lanka en in Amerika. (zie hun site: bloemglazeniers.nl)

Intussen is de voormalige molenaarswoning al groten-deels aangepast aan hun wensen. In de sfeervolle kamer zijn de enorme grenenhouten donkergebeitste plafondbalken nog zichtbaar. Er is een raam met boogvenster met een mooie glastekening erin, gemaakt door Linda. Een van de zolderramen boven was heel vroeger een luik waardoor via een baan goederen uit de molen konden worden aangevoerd voor opslag op zolder.

Uitzicht

Hun molenuitzicht, dat wil zeggen, zicht op de molen, is echter beperkt omdat ze er zo pal naast wonen. Door de kleine raampjes in hun huis kun je voornamelijk de onderkant van de molen zien. De recente ophoging van de molen in 2006 tot misschien wel de hoogste

BURCHT DE KOEPEL

molen van Nederland betreuren ze dan ook: "Jammer. Alleen vanwege de oostenwind." Er was ook nog heel wat gedoe om geweest in de gemeente(raad).

Overigens vindt Peter dat de gemeente goed bezig is met de molen, hij wordt voor allerlei doeleinden gebruikt en draait bijna elke zaterdag. Met de avondvierdaagse zijn er vlaggen op de molen, 's avonds is hij verlicht. Er zijn enkele woningen verwijderd waardoor er beter zicht is op de molen. En er zijn plannen om zitjes te maken op het molenplein.

Van drukte rond de molen is nauwelijks meer sprake en is die er soms wel - met de jaarmarkt staan er veel fietsen - dan maken zij zich daar niet druk om.. Grappig is dat nogal wat mensen de molen als ophaalpunt gebruiken; ze staan hier dan na het winkelen met volle tassen te wachten tot ze door iemand met de auto worden opgehaald.

Met de molen om de hoek is het al met al een mooie plek, een plek met historie, en fijn om er in die mooie molenaarswoning te mogen wonen, vinden ze allebei.

Museale molenvondst

Koekblik van Branbergen's koekfabriek in Musselkanaal uit het Streekhistorisch Centrum in Stadskanaal.

In het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal worden vooral foto's, documenten en ander archiefmateriaal bewaard met een duidelijke binding met de regio Zuidoost-Groningen. Het documentatiecentrum bevat dan ook een behoorlijk aantal foto's waarop de inmiddels verdwenen molens staan afgebeeld. Helaas zijn er binnen ons verzamelgebied bijna geen molens meer overgebleven: de molen in Ter Haar bij Ter Apel en de replica daarvan in de Vesting Bourtange zijn de enige in ons Groningse verzamelgebied, en die in Gasselternijveen op de grens van zand en veen in Drenthe. Van de drie molens die ooit in Stadskanaal zelf hebben gestaan is niets meer terug te vinden.

Van de voorwerpen in onze collectie was er slechts één die aan de voorwaarde 'met afbeelding van molen' en 'streekgebonden' voldeed, en dat is een koekblik van Branbergen's Biscuitfabriek in Musselkanaal. Deze blikken werden in de fabriek gevuld met koekjes en vervolgens naar kruidenierswinkels en bakkerijen in de wijde omgeving gedistribueerd. Wanneer de blikken leeg waren, gingen ze terug naar de fabriek, werden daar gereinigd, opnieuw gevuld en van een nieuwe wikkel voorzien. Dit blik is een recente aanwinst. Hoewel al meerdere varianten ervan in de collectie aanwezig waren, hadden we de versie met dit wikkel

nog niet. Wel was de schone wikkel in ons Branbergenarchief aanwezig. Daardoor is het dus extra leuk dat daar nu een origineel blik aan kon worden toegevoegd.

Een ondernemende bakker

In 1880 vestigde Jan Branbergen zich als bakker in Musselkanaal. Hij had het vak geleerd van z'n vader, Berend Branbergen die bakker was in Stadskanaal. Jan Branbergen was een echte handelaar en ondernemer. In het gebied rond Mussel- en Stadskanaal kreeg hij al gauw een monopoliepositie. Met houdbare waren als hardbroden en "watercakes" (een soort cracker) voor de scheepvaart had hij veel succes. Jan Branbergen was een innoverende bakker. Na de aanschaf van een hardbroodmachine bouwde hij in 1886 een echte fabriek. Door deze fabriek werd Branbergen pas echt bekend. Hier bakte hij biscuitjes die hij "sociaaltjes" noemde. Dit waren goedkope koekjes die speciaal voor het grote publiek waren bestemd. De tot die tijd Engelse biscuits waren erg exclusief, niet iedereen kon die betalen.

De komst van Bruintje Beer naar Branbergen

In 1912 kwamen twee zoons van de zo succesvolle fabrikant in het bedrijf. De naam werd toen veranderd in N.V. Biscuitsfabriek 'Het Anker', v/h J. Branbergen Musselkanaal.

Onder deze naam werd de bekendheid ook in het buitenland erg groot. Behalve koekjes ging de fabriek toen ook 'suikerwerken' maken. Toch was Branbergen toen nog steeds niet bekend om Bruintje Beer. Dat kwam pas in 1931 toen de fabriek toestemming kreeg om de beer op een koekje af te beelden. De verhaaltjes over deze beer stonden in een groot aantal Nederlandse kranten waaronder in het Nieuwsblad van het Noorden, en waren heel populair. Toen Bruintje Beer op alle koekjes en verpakkingen van de Branbergen-producten werd afgebeeld, kende iedereen in het hele land en daarbuiten de koekjes die in Musselkanaal werden gebakken.

Het einde van de fabriek

In 1938 was er een grote brand bij de fabriek en in 1940 brak de Tweede Wereldoorlog uit. De fabriek werd echter weer opgebouwd en draaide door zonder grote gevolgen. In 1955 had het bedrijf ongeveer 400 werknemers en was daardoor één van de grootste werkgevers in de omgeving. In 1971 nam het bedrijf Ten Kate, een margarinefabriek en vetsmelterij, de koekjesfabriek over. Ook dit is nu één van de grotere bedrijven in de regio.

Helen Hofman is coördinator van het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Een molen cadeau...

Draagt u, of iemand die u kent, molens een warm hart toe?
Wilt u dat dit cultureel erfgoed bewaard blijft?
Word Molenvriend en steun het Groninger Molenhuis!

U ontvangt dan voor slechts € 20,- per jaar het kwartaalblad 'De Zelfzwichter' en een uitnodiging voor de jaarlijkse vriendendag.

Stuur een email naar info@groningermolenhuis.nl en vermeld of u zelf molenvriend wilt worden of dat u iemand anders molenvriend wilt maken. U kunt natuurlijk ook bellen (050) 313 00 52

BAKKER *de Rappe* *Schoenlapper*

A-Kerkhof 33
9712 BC Groningen
Telefoon: (050) 312 08 07

DUNNING **MOLENBOUW**

ONDERHOUD • RESTAURATIE

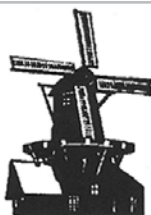
Provincialeweg 28 • Adorp • 050-3061221

info@dunning-molenbouw.nl

fax: 0598-450013

06-51856323

www.dunning-molenbouw.nl

FIRMA EKKELKAMP

De speciaalzaak voor: Voltekorenmeel

*Hondensport, Vogelzaden,
Paardenvoeders, Vogels
Aquariumbenodigdheden,
Kengelsportartikelen
en alles voor Uw huisdieren*

Rijksstraatweg 135
 (050) 535 02 15
Haren (Gr)

Naar windmolen

Joerwert

te Feerwerd voor:

- ✓ tarwemeel
- ✓ tarwebloem
- ✓ rijst
- ✓ gort
- ✓ pannenkoekmeel
- ✓ gemengd graan
- ✓ speltmeel, speltpannenkoekmeel,
speltbroodmix
- ✓ oergraan: Oberkulmer Rotkorn
- ✓ en andere molenproducten
(ook voor zelfbakkers/-sters)

Openingstijden:

vrijdag en zaterdag 13:30 - 17:30

Molenaar Rolf Wassens

 0594 62 15 45

rolfwassens@online.nl

Molen over de grens

Dit jaargang heeft de Zelfzwichter een artikelenserie met portretten van 'Molens over de grens'. Het tweede artikel richt het vizier op Drenthe en gaat over de korenmolen van Makkum direct ten zuidoosten van Beilen. In de komende nummers staat een molen in Duitsland en een verrassende locatie in Groningen centraal.

In het totaal vinden we zo'n 39 molens in de provincie Drenthe. Enkele, waaronder de spectaculaire Woldzigt in Roderwolde en de Wachter in Zuidlaren met z'n vele vrijwilligers, staan vlak over de grens met Groningen, maar wij wilden wat dieper Drenthe in en kozen deze keer voor de molen zonder naam te Makkum. Makkum: het klinkt behoorlijk Fries, maar is o zo Drents. Op een zonnige voorjaarsdag fietsten we vanuit Beilen richting Westerbork door het typische kleinschalige Drentse landschap met zijn door houtwallen omzoomde weilanden en smalle wegen. Hoewel er vanaf Beilen maar één splitsing overwonnen behoeft te worden, zijn we toch nog verkeerd gereden. Gelukkig zagen we rechts van ons de Molen van Makkum met blote benen een welkom zwaaien. Gauw gekeerd om gehoor te geven aan de welkomstgroet van de op een aarden verhoging gelegen grondzeiler, die qua omvang precies past bij de plek waar hij staat.

Molenaar Jacco Bos was doende rond de molen: een plaatje zoals hij daar staat op zijn verhoging aan het eind van een lang toegangspad, omringd door een wit hekwerk om de beruchte klap van de molen te voorkomen. Hoewel er nauwelijks wind stond liet de molen zijn 19 meter lang gevlucht draaien tegen een prachtig

decor van een coulisselandschap. Geen wonder, dat het molenaarsechtpaar Wilma en Nico van den Broek op slag verliefd werd op de Molen van Makkum, toen zij in het vorige decennium op hun fietstocht de naastgelegen camping de Molenhorst aandeden. Helaas stond de molen reeds enige tijd stil. Bij molenaar Mulder begonnen de jaren te tellen en een opvolger was niet voorhanden. Bij hoge uitzondering mochten Nico en Wilma samen met de oude molenaar de molen weer in bedrijf stellen. Eens in de veertien dagen sloegen de enden (wieken) hun schaduw weer over het buurtschap Makkum.

In de molen

Nadat we via een stenen trapje de verhoging waren opgeklommen, nodigde Jacco ons uit binnen te komen. Wanneer je de grote graanmolens van het Groningerland met hun vele graanzolders en dito zoveel trappen gewend bent, is de binnenkomst via een van de lage deurtjes bijna aandoenlijk. Niks dubbele openslaande deuren aan voor- en achterzijde om de grote boerenwagens een doorrit te geven; niks graanzolders om ladingen graan op te slaan; niks meng- en zeefmachines met een overdaad aan elevatoren en meelpijpen. Bij binnenkomst ben je direct op de plek, waar de kost werd verdiend. Je ziet de meelpijp van het maalkoppel direct uitkomen in de meelbak, waaronder de zak klaar hangt om het meel op te vangen. Je merkt aan alles, dat we hier te maken hebben met een molen, die kleinschalig zijn diensten bewees ten gunste van de keuterboeren en hun vee. Opvallend is de oude reguleur, die zorgde voor het tijdig bijhouden en lich-

de korenmolen van Makkum

ten van de loper. Ook de Drentse keuterboer lette op de kwaliteit van zijn geleverde producten. Ruimte voor opslag is er bijna niet. Er is enkel plaats voor een tafel met enkele stoelen.

Nadat Jacco ons en zichzelf heeft voorzien van koffie, vertelt hij de geschiedenis van deze ruim 100 jaar oude grondzeiler, waarvan hij sinds 2005 eigenaar is. Dat in dit vredig stukje Drenthe Aeolus behoorlijk tekeer kan gaan blijkt uit zijn verhaal. Nadat de standerdmolen was omgewaaid werd deze molen in 1906 gebouwd. Er werd gebruik gemaakt van een voormalige poldermolen uit De Groeve. Oude houten roeden en een koningsspil zijn duidelijk te herkennen in de balkenpartij. Aan alles zie je, dat we te maken hebben met een oude poldermolen. Alleen de kilte van water heeft plaats gemaakt voor de warmte van meel. Af en toe

wordt er gemalen voor het vee van een boer uit het buurtschap. Maar, zoals gezegd, Aeolus spaarde de molen niet. In 1957, 1973 en 1993 bracht de god van de wind grote schade aan de molen. In het laatstgenoemde jaar waaide zelfs de gehele kap, incl. het gevluht van de molen.

In 1997 werd de molen geheel gerestaureerd weer opgeleverd. Maar intussen waren de jaren van de molenaar-eigenaar gaan tellen en restauratie is voor de mens nu eenmaal niet weggelegd. De prachtige molen bleef stilstaan totdat.....juist! Nico en Wilma aan kwamen fietsen.

Wanneer je dan een blik werpt vanaf de koffietafel door het openstaand deurtje op het omliggend landschap met rustig grazende ezels, dan bekriipt je het tevreden gevoel van de molenaar.. En tevreden

mag Jacco genoemd worden. Hij straalt het in elk geval uit. Maar wie is hij en hoe wordt je nog eigenaar van een molen? Een droom van vele vrijwilligers!

Eigenaar/molenaar

Bij Jacco, aanvankelijk slechts op zoek naar een woning in het buitengebied waar plek was voor de paarden van zijn dochters, kwam de mulderswoning te Makkum in beeld. Tegenover de mulderswoning lag een stukje grond, dat zich goed leende als weiland. Maar....toen hij hoorde, dat ook de molen op termijn onder de hamer zou komen, realiseerde hij zich, dat door het recht van overpad hij wel eens veel vreemd volk over zijn erf zou kunnen krijgen. Hoewel hij tot op dat moment nauwelijks iets met molens had, besloot hij in 2005 toch om door koop ook de molen aan zijn 'koninkrijk' toe te voegen. De molen werd intussen draaiende gehouden door eerder genoemd echtpaar. Jacco, die een bouwkundige achtergrond heeft, ging vaak eens een kijkje nemen, maakte een praatje, raakte besmet met het molenvirus en ging de opleiding volgen bij Nico en Wilma. Sinds 2009 mag hij zich gediplomeerd vrijwillig molenaar noemen op zijn eigen molen.

Hij deed vanaf het begin al het onderhoud zelf, waarbij hij wel dikwijls geholpen werd door bevriende molenaars; een vorm van noaberschap, maar dan bijeengeroepen via de mail.

Door molens' ongeluk (de storm uit 1993) heeft Jacco het geluk, dat hij niet tegen groot achterstallig onderhoud aanloopt. Via de halfjaarlijkse bijeenkomsten van het Drentse Gilde worden informele contacten met overige Drentse molenaars onderhouden. Momenteel draait Jacco met vrijwillig molenaar Egbert van Zeijts iedere zaterdagochtend. Nico en Wilma van den Broek springen nog wel eens bij, maar zij werken vanuit hun huidige woonplaats Assen op de Hazewind in Gieten (Nico) en de molen van Rolde (Wilma).

Wanneer de molen open is, zijn er streekproducten te koop. Door de week vertelt een vrijwillig molenaar graag aan schoolklassen over het wel en wee van zijn molen. Ook andere groepen zijn welkom.

Voorals in de zomermaanden is de molen dikwijls een mooie pleisterplaats voor recreërende fietsers. Met name ten tijde van de beroemde Drentse rijwielvierdaagse is het er een gezellige drukte.

De buurt

De mensen van het buurtschap Makkum zijn blij, dat de molen weer draait en dat bezoek op prijs wordt gesteld. Af en toe komen ze een praatje maken. Toen de molen in 2006 zijn 100e verjaardag vierde, verblijdden ze de nieuwe eigenaar met een mooie houten bank voor molenaar en vrouw en een picknicktafel voor zijn gasten. Het aangeboden gastenboek van buurvrouw Diny heeft zij voorzien van een gedicht:

De meule,
dreiende wieken
de wind
welke kaant...
blief kieken!

De meule,
kan maaln
deur kracht
uut de wind te haaln.

De meule,
gef meel
deur de wind,
de wieken,
de mulder,
ieder een deel.

De meule,
een wonder van saamnspeel
soms troag
soms stil
soms super snel!

Hoezo haast....!

Op de vraag, of het niet lastig is om bij gebrek aan klampen de zeilen elke keer 'in de lijnen' te leggen, was het antwoord: "Misschien wat extra werk, maar ik heb de tijd!" Dat is nou het antwoord van een kalme, praktische en nuchtere man; wars van overbodige organisaties en bureaucratie, maar met het hart op de goede molenplaats.

Niet nadat we in de kap waren geweest, namen we afscheid van deze relaxte molenaar om vanuit deze oase van rust in Beilen nog te moeten rennen om de trein naar Groningen te halen: terug naar drukte van de stad.

Voorvallen van molens en molenaars in vroeger eeuwen

Ook dit jaar zal molenaar Bob Poppen een serie artikelen voor de Zelfzwichter verzorgen. Bob speurt nog wekelijks in de oude archieven en komt daarbij regelmatig zaken tegen die zowel met molens, molenaars, hun knechten en de onvermijdelijke cherschers te maken hebben. Interessante zaken omdat ze over Groninger molens en molenaars gaan en over de belangrijkheid van de molens en molenaars in de dorpsgemeenschap. Het zijn ook nu nog zeer herkenbare zaken en ze komen zelfs 'dichtbij' omdat er vaak sprake is van de naam van de molenaars en de molens waarop het gebeuren zich afspeelt. Aflevering 2 gaat over omgewaaide of weggespoelde molens en de inzet van rosmolens

Omgewaaide of weggespoelde molens en de inzet van rosmolens

De achtkante molens, zoals wij die nu kennen, werden vanaf omstreeks 1650 voor het eerst in onze provincie gebouwd. Tot die tijd werd het graan vermalen in standerdmolens, waarvan er vele nog tot ver in de 19e eeuw hebben bestaan en gemalen. Standerdmolens van het type zoals we nu nog vinden in Ter Haar bij Ter Apel en op de vestingwal in Bourtange.

Dat deze molens niet zo sterk en stormbestendig zijn als de achtkante molens, is in de afgelopen decennia helaas weer een aantal keren gebleken, zo werd op 18 januari 2007 de standerdmolen te Geffen door zware windstoten omver geblazen en op 29 april 2011 velde een windhoos de 'Beukelaremolens' van Merkem (B), en ook dit is een standerdmolen.

In vroeger eeuwen is dat niet anders geweest, zoals uit de bronnen*) blijkt.

Een eerste vermelding dateert van 6 augustus 1628 toen het provinciaal bestuur een verzoekschrift van Rudolff Bakema, mulder in Aduard, behandelde. Rudolff meldt dat "sijn Meule onlangs dorch tempeeste [stormwind] omgeweijet" is en dat hij nu geen inkomsten heeft om de grondpacht te betalen. Hij verzoekt dan ook toestemming om "een Meule weder to richten", aangezien "sijne gehele welvaart daeraen is deponerende".

Op 21 februari 1648 werd een soortgelijk verzoekschrift behandeld. Nu betrof het de, eveneens door een 'tempeest', "omgewaeijde Meulen van St. Anna". De wederopbouw wordt beïnvloed door de vraag "off de selve aldaer weder sal worden opgericht dan off men desen Meulen op een ander plaetse sal stellen". Het bestuur van de Ommelanden gaan zich ermee bemoeien doordat de ingezetenen van Garmerwolde, Heidenschap en Thesinge hebben geconstateerd dat de molen op de oude plek wordt herbouwd, terwijl hun een andere plaats voor ogen stond. Het blijkt namelijk dat zij, voor het laten malen van hun graan, afhankelijk zijn van de molen te Sint Annen. Daaraan kleven voor hen echter vele bezwaren en zij opteren dan ook voor de bouw van een molen te Thesinge. Uiteindelijk besluit het provinciaal bestuur de wederopbouw van de molen te Sint Annen stil te leggen en de zaak nog eens te bezien.

Niet alleen stormen waren vaak desastreus voor de molens, ook overstromingen eisten soms hun tol en zo ook de Sint-Maartensvloed van 1686, waarbij grote delen van Groningen werden overstroomd en 1600 doden waren te betreuren. Eén van de slachtoffers was "de Molen buiten dijk op Uithuister Meden", die "door de hoge watervloeden is wechgespoelt en tot data niet hersteld". Toch moest de molenaar de verponding [belasting] die op de molen lag betalen. Daartegen kwam hij in het geweer en op 1 februari 1688 bogen Gedeputeerde Staten zich over deze zaak, en oordeelden dat de belastingontvanger met zijn aanslag moest wachten tot "ter tijdt gemelte Molen wederomme sal zijn verveerdiget".

Op 21 juni 1720 wordt het verzoek van Luppe Ufkes, molenaar te Siddeburen, behandeld. Hij vraagt toestemming "om een ommeegang te mogen doen wegens

sijn omvergeslagene meulen". Oftewel, hij zou graag met de pet willen rondgaan in het dorp, teneinde daarmee wat geld op te halen om zijn molen weer te kunnen opbouwen. De Heren van de Stad, waaronder Siddeburen valt, verklaren echter te difficulteren [bezwaren maken].

Ruim een eeuw later, op 2 januari 1839, trok een zware storm over het noorden van Nederland. De spinnekop te Garsthuizen, een pelmolen, was hier niet tegen bestand en waaide om. Geert Jans Nienhuis, die in 1824 eigenaar van deze molen was geworden, diende vervolgens een verzoek in 'om in plaats van zijnen omvergewaaiden molen, eenen nieuwe rogge en pelmolen te mogen bouwen'.

Bij koninklijk besluit van 6 mei 1839 verkreeg hij vergunning om 'een pelmolen te doen oprigten, onder de Voorwaarden dat de molen met hout of eene soort

DE MOLEN 'DE HOOP' TE GARSTHUIZEN OP EEN OUDE ANSICHTKAART.

van harde specie en niet met riet gedekt worde'. Door de vele molenbranden had men door schade en schande geleerd dat een korenmolen die met riet was gedekt een groot gevaar vormde voor zijn omgeving. Nieuw te bouwen molens mochten dan ook niet meer met riet worden gedekt. De nieuwe molen te Garsthuizen werd de nu nog bestaande molen 'De Hoop'.

Dat de weersinvloeden soms geen desastreuze, maar wel een ingrijpende invloed konden hebben, blijkt uit het bericht over het inzetten van rosmolens tijdens langdurige perioden van windstilte.

Zo behandelde Gedeputeerde Staten op 27 september 1684 een verzoek van de "pagtenaren op het gemaal", om toe te staan "dat de backers haer koren op rosmolens sullen mogen laten breecken ten eijnde door schaersheijt van broot door langdurige stilte veroorsaect moge werden voorgekomen".

Als gevolg daarvan verzoekt Kijff Mesker, molenmaker in de stad Groningen, namens acht molenaars, om de drie provinciale rosmolens te mogen repareren "om geduirende de stilte daer op door gemelte Mulders allerlei coorn gemaelen te worden".

Een andere inzet van rosmolens om de taak van windmolens over te nemen, dateert uit het rampjaar 1672, waarin de stad Groningen door de troepen van de bisschop van Munster werd belaagd. Op bevel van de ingehuurde veldheer Carl von Rabenhaupt, werd het land ten oosten, noorden en westen van de stad geïndeerd. Zodoende was de stad alleen nog via de Hondsrug te bereiken. Teneinde een vrij schootsveld vanaf de wallen te hebben, werden de huizen die aan de zuidzijde buiten de vesting waren gebouwd in brand gestoken. De molens die op de zuidelijke bolwerken stonden werden afgebroken en opgeslagen. Deze laatste maatregel was voor het stadsbestuur een reden te zoeken naar vervangende maalmogelijkheden en in de bronnen is dit dan ook terug te vinden. Zo werd op 10 mei 1672 in de vergadering van de Gedeputeerde Staten van Groningen aan de heren Christophori en Clant verzocht "om uit te besteden het maken van noch een nieuwe rosmolen". Het werk werd gegund aan Enne Hindrix en diens borgsteller was Jan Wiggers. Op 29 juni werd deze Jan Wiggers "geautoriseert om sich als meulenaer over de rosmolens te laten gebruicken". En op 23 juli werd in de vergadering van Gedeputeerde Staten besloten "om de nieuwe rosmolen te doen brengen in de oude kruitmolen". Van deze nieuw te bouwen rosmolen is het bestek bewaard gebleven, de tekst is op pagina 261-263 integraal opgenomen in mijn boek 'Groninger molenhistorie'.

In diezelfde periode werd de korenmolen van Beerta "bij d'invasie van de Munstersche troupen verbrand". Op 30 december 1667 werd "den ingesetene gerijf bij dit quaet saison deselve mochten worden toegestaen om na gedane handgevinge hare granen op de gortemeulens te laten malen". En op 9 november 1668 werd gemeld "over het weder oprichten van een molen in de Beerta, in voughe dat in plaetse van d'afgebrande molen aldaar een nieuwe sal worden gebouwt".

Een voorbeeld van hoe strak de regels van de overheid en binnen de gilden was, deed zich in 1703 in de stad Groningen voor, toen één van de twee molenmakers in de stad overleed.

De Olderman en Heuvelingen [het bestuur] van de Molenaars-Gilde wendden zich tot het stadsbestuur met de melding dat "maer een Persoon is onder de Timmerlieden-Gilde dewelke het Molen-maken verstaet".

De molenaars stellen dan ook dat zij van de enig overgebleven molenmaker "onmogelijk al-te-samen van hem konnen worden gedient, maer moeten somtijds een halff Jaer en langer wachten." Het probleem is echter, zo wordt gesteld, dat "alhier niemant dewelke niet onder de Timmerlieden Gilde is durft arbeijden uit vrese van moeite en ongelegenheijt van processen." De Olderman en Heuvelingen van het Molenaars-Gilde verzoeken de Heeren Borgemeesteren ende Raad dan ook "haer gelieven te permitteren ende te autoriseren om andere vreemde Molemakers na vereijch van sake in haer werck te mogen emploijeren [gebruik van maken]."

* De bronnen van de voorbeelden komen uit de resolutieboeken van de Gedeputeerde Staten, de Provinciale Staten, de Ommelander Staten en de Raad van Groningen, die zich bevinden in het RHC Groninger Archieven te Groningen.

Verrassende molenfoto's

Leerlingen van het Alfa College in Groningen fotograferen een molen vanuit een artistieke en verrassende invalshoek.

De tweede bijdrage is van Sem Beale, student Media Vormgeving van het Alfa College aan de Adm. de Ruyterlaan in Groningen. De afgebeelde molen betreft molen Hollands Welvaart in Mensingeweer. De foto van Sem is geïnspireerd op De Stijl.

Overige zaken en gebeurtenissen over en bij molens

ANDER MOLENNIEUWS

Lucht voor de standerdmolen in Bourtange

In maart hebben medewerkers van de gemeente Vlagtwedde de bomen aan de zuid- en zuidwestkant van de Vestingmolen in Bourtange getopt of 'gekandelaard' met een mooi woord. Daardoor is biotoop van de molen vanuit deze belangrijke windrichting beduidend verbeterd. De molenaars hadden graag gezien, dat de bomen helemaal waren verwijderd, maar dat was voor de gemeente "een vestingbrug te ver". Met de belofte van de gemeente, dat de kruinen in de toekomst kort zullen worden gehouden, werd er met deze oplossing een aanvaardbaar compromis gevonden.

DE VESTINGMOLEN IN
BOURTANGE HEEFT WEER
EEN GOEDE BIOTOOP

De Westerse molen viert 150-jarig bestaan

De Westerse molen in Nieuw-Scheemda organiseert diverse activiteiten in het kader van het 150-jarig bestaan. Zo is de gerestaureerde molen van april tot oktober iedere zondag van 13.00-16.00 geopend.

Op andere dagen is mogelijk de molen te bezoeken door een aantal dagen vooraf een afspraak te maken: (0598) 44 65 00 of mts.van.rheen-okkerse@comveeweb.nl. Exposities worden voorbereid. Tijdens het Groninger Molenweekend draait de molen op zondag 10 juni de klok rond: van 10 tot 10.

Groninger Molenweekend 2012

Op 9 en 10 juni is er weer volop gelegenheid om een bezoek te brengen aan Groninger molens. Het merendeel van de ruim 80 molens heeft tijdens het jaarlijkse Groninger Molenweekend de deuren voor het publiek geopend.

Het centrale thema in 2012 is '*Molens in Beweging*'. In het Groninger Molenweekend zullen er rondom verschillende molens wandelingen en fietstochten worden uitgezet, zodat ook de bezoekers in beweging zijn en in het weidse landschap kunnen genieten van de draaiende wieken aan de horizon. Zo kan er een fietstocht van 12 km gereden worden langs de Widde Meuln in Ten Boer, Fram in Woltersum, Olle Widde in Ten Post en Bovenrijge in Ten Boer. Deze fietstocht kan worden uitgebreid tot een fietstocht van 30 km, dan rijdt men ook nog langs de Meervogel in Hoeksmeer, Germania in Thesinge, de Langelandster molen in Garmerwolde en de Noordermolen in Noorddijk. Tegelijkertijd zijn er kanotochten op het Damsterdiep! Ook bij molen Hollands Welvaart in Mensingeweer zijn er fietsroutes, wandelroutes, een autoroute en een kanoroute te verkrijgen. De thee- en koffieschenkerij 'In De Malle Molen' is geopend en in de molen is een expositie van streekkunstenaars. Er is een digitale luistertocht beschikbaar en er is verkoop van graanproducten en curiosa. Daarnaast zijn er nog tal van andere activiteiten bij molens. Zo wordt bij molen De Goliath in de Eemshaven zaterdag de nieuwe vijzel feestelijk in gebruikgenomen door de dijkgraven Bert Middel en Alfred van Hall. Alfred van Hall

leest hierbij een gedicht voor uit eigen werk. Zondag zijn de vertellers Piet Buist en Geert Zijlstra aan het woord, daarnaast zal er ook een spinnenwiel draaien!

De Westerse molen in Nieuw-Scheemda bestaat dit jaar 150 jaar en daar is een tentoonstelling van 'Agrarische Schoonheden' – oldtimer tractoren. Zondag wordt er een maalmarathon gehouden van 10 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds. De Olle Widge in Ten Post bestaat dit jaar 200 jaar! Ook hier is een tentoonstelling te bezichtigen.

Voorjaarsexamen De Hollandsche molen

Op donderdag 12 april werden op molen Stormvogel in Loppersum de voorjaarsexamen van De Hollandsche Molen afgenomen. Drie kandidaten werden getoetst op hun kennis op molengebied en van het weer. Alle drie kandidaten werden geschikt geacht om met molens te kunnen werken. De geslaagden zijn mevrouw R. Gros uit Den Anel en de heren R. Hoving uit Overschild en T. van der Veen uit Delfzijl. Eind maart 2013 worden hun diploma's uitgereikt tijdens de jaarvergadering van De Hollandsche molen in Amsterdam. Vanaf deze plaats alle geslaagden van harte proficiat.

Uitreiking diploma's vrijwillig molenaar

Op zaterdag 31 maart werden tijdens de jaarvergadering van De Hollandsche Molen de diploma's vrijwillig molenaar uitgereikt aan de geslaagden van 2011. Vanuit Groningen was een delegatie naar Amsterdam gekomen om de uitreiking in het prachtige gebouw van het Instituut voor de Tropen bij te wonen. Door de voorzitter van De Hollandsche Molen, de heer N. Salm en de voorzitter van het Gilde van vrijwillige molenaars, de heer

T. Vellinga, werd aan de volgende Groningers hun diploma uitgereikt:

J. Cusiël uit Groningen, M. Scholtens uit Winsum, R. Spaans uit Musselkanaal, J. Frankes uit Groningen en A. Bolt uit Winsum. Ook J. Uil uit Siddeburen was in 2011 geslaagd, maar kon niet aanwezig zijn. In totaal zijn in 2011 59 vrijwillige molenaars geslaagd. Behalve de uitreiking van de diploma's was er nog een voorstelling van een theatergroep

Jubilea

12 ½ jaar

A.K. Bosch, Westerwijtwerd	30-09-1999
G. Manting, Sappemeer	30-09-1999
J. Gramsbergen, Zuurdijk	01-10-1999
M. Sijbom, Stadskanaal	08-05-2000
B.D. Poppen, Uithuizen	08-05-2000
H.J. Wubbolts, Uithuizen	31-05-2000

25 jaar

I. Wierenga-Spijk, Uithuizermeeden	02-04-1987
J. Hazelhof, Blijham	02-04-1987
M. Meijer-Heidema, Visvliet	02-04-1987

35 jaar

B. Oomkens, Winschoten	05-05-1977
------------------------	------------

en werden er filmpjes van hoogtepunten in 2011 vertoond. Zo zagen we ook het promotiefilmpje van het Groninger Molenhuis voor het Groninger Molenweekend 2011, gemaakt door Rob Hoving.

Onbevoegden in Noordermolen in Noordbroek

Op donderdag 12 april werd in de Noordermolen in Noordbroek ontdekt dat boven de vijzel een plank was weggebroken en dat één of meerdere personen via de vijzel binnen waren gekomen. Midden op de vloer is vervolgens een vuurtje gestookt dat daarna werd uitgemaakt. De resten werden onder de tafel geveegd. In de waterloop lagen kapotte bierflesjes en een kruik. De brandblusser is buiten leeggelaten en daarna in de kolk gegooit.

V.L.N.R. J. CUSIËL UIT GRONINGEN, M. SCHOLTENS UIT WINSUM, A. BOLT UIT WINSUM EN J. FRANKES UIT GRONINGEN

Deze rubriek gaat over timmeren, schilderen
en restaureren aan de Groninger molens

MOLENONDERHOUD

Onderhoud molens gemeente Eemsmond

Onlangs werden in de gemeente Eemsmond diverse onderhoudswerken aan de vier molens die eigendom zijn van de gemeente verricht.

Koren- en pelmolen **De Grote Geert** (60) te Kantens

Deze molen kreeg een nieuw halslager, alsmede nieuwe stormluiken in de kap. Ook werd het taatslager van de koningsspil vernieuwd en werden er treklatten van de zelfzwichting en looplatten vernieuwd.

Koren- en pelmolen **Windlust** (61) te Zandweer

In de molen werd het houtrot gefixeerd. Verder ligt er in de werkplaats van de molenmaker een nieuwe korte spruit klaar.

Koren- en pelmolen **De Liefde** (121) te Uithuizen

Bij een inspectie van de molen was al geconstateerd dat enige looplatten in de zelfzwichting aan vervanging toe waren. Tijdens de laatste draaidag in 2011, voor de kerst, brak een treklat in het gevlucht, waarna de molen werd stilgezet. Molenmaker Dunning inventariseerde vervolgens wat er allemaal aan het gevlucht moest worden gedaan, waarna het wachten was tot zij er de ruimte voor hadden om deze reparaties uit te voeren. Mede door de invallende winter was dit pas begin maart het geval en toen werden de vier treklatten en de vier binnenlooplatten vernieuwd. De vier buitenlooplatten waren al eens in 2002 vervangen.

Koren- en pelmolen **Eva** (124) te Usquert
Diverse kammen van het bovenwiel en de bovenbonkelaar werden vernieuwd. Ook in deze molen werd bruinrot aangetroffen. Een achtkantstijl, een veldregel en een legeringsbalk werden gefixeerd met mortel en glasfiberstaven. De roeden werden doorgemeten.

Voor alle vier molens zal de schilder in 2012 komen. De Grote Geert en Windlust voor een algehele schilderbeurt en bij De Liefde en Eva voor het herstel van schilderwerk.

Poldermolen **De Goliath** (122) in de Eemshaven

De laatste maanden is veel werk verricht voor het vervangen van de oude stalen vijzel uit 1956, die tot 1979 dienst heeft gedaan. Eind november werd deze vijzel ter plekke gesloopt door Reer Sloopwerken uit Winschoten en in onderdelen uit de molen gehaald en werd ook het grote elektriciteitshok in de molen gesloopt. De molenmakers van Dunning hebben in hun werkplaats in Adorp een nieuw schijfrondsel, nieuwe vijzelspil,

nieuwe onderbonkelaar en een nieuw vijzelwiel gemaakt.

In de molen werd nog een nieuwe spijkalf (onderlaging van de vijzelspil) aangebracht en in de week voor Pasen werden de wielen en spil naar de molen gebracht en geplaatst. De woensdag na Pasen werd door Spaans Babcock uit Balk de nieuwe vijzel in de molen getakeld en geplaatst. Momenteel worden de diverse lagerpunten vastgezet en de openingen weer dichtgemaakt door Stijkel Bouw BV uit Scheemda, waarna binnenkort, na uitharding van het beton, de afstelling van vijzel en wielen kan geschieden. Het is de bedoeling dat de nieuwe vijzel tijdens het Groninger Molenweekend op zaterdag 9 juni in gebruik wordt genomen. In de tussentijd maalt de molen gewoon door met de houten vijzel.

Poldermolen de **Westerse molen** (93) te Nieuw-Scheemda

Donderdag 15 maart werd de nieuwe kroosbrug over de aanvoer sloot geplaatst bij de Westerse molen te Nieuw Scheemda. Alle restauratiewerk in het kader van de Rwr is hiermee uitgevoerd.

Voor de nieuwe kroosbrug is gebruik gemaakt van een roede afkomstig van de Vriendschap in Winsum. De firma Doornbosch uit Adorp voerde het werk uit.

Poldermolen **De Noordermolen** (82) te Noordbroek

Er is een nieuwe muur gemetseld omdat de stenen in de voorwaterloop slecht waren en het bovendien onduidelijk was of de fundering nog in goede staat verkeerde. De oude muur is in z'n geheel verwijderd en er werd een nieuwe fundering van stalen damwandplanken aangebracht. Hier overheen is aan de damwandplanken een hoekprofiel gelast waar de nieuwe muur op gemetseld kon worden. De bestaande trekstangen zijn met rond staal verlengd en aan de stalen profielen bevestigd. De oude steen kon niet meer worden gebruikt daarom is gekozen voor bijpassende klinkersteen.

Molenstichting Fivelingo

Koren- en pelmolen **De Hoop** (74) te Middelstum

Werkzaamheden in het kader van de Rwr afgerond, de molen kan weer draaien en malen.

Koren- en pelmolen **De Leeuw** (137) te Zeerijp

Werkzaamheden in het kader van de Rwr afgerond, de molen kan weer draaien en malen

Molenstichting Hunsingo

Bij alle hieronder genoemde molens heeft of zal de rietdekker werkzaamheden aan kap en achtkant uitvoeren.

Poldermolen **'t Witte Lam** (12) te Groningen

De korte spruit wordt vervangen. De molenbouwer heeft de werkzaamheden in april afgerond. De schilder zal schilderwerkzaamheden aan de staart, achterkeuvelen en korte spruit uitvoeren.

Mulder Pot - Kropswolde

KORENMOLEN **De Hoop**

Woldweg 70, Kropswolde.

Voor de zelfbakkers(sters):

- volkorenmeel
- tarwemeel
- viergranenmeel
- pannenkookmeel
- boekweitmeel

Openingstijden:

woe. t/m vrij. 10:00-17:00

zat. 10:00-16:00

Molenaar: J.J. Pot

Telefoon (0598) 39 49 53

MOLENSTEENMAKERIJ

Voor de beste kunstmaaltstenen als ook blauwe basaltlavamaaltstenen.

Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (doorsnede: 10, 15 of 20 cm.)
en huishoudmolens.

Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en
maaltechnische adviezen.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland

Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57

GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Molenmakersbedrijf
Molema
V.O.F.

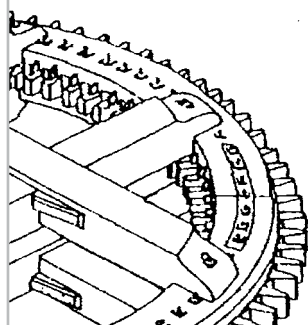

Provincialeweg 4, 9677 TW Heiligerlee

telefoon (0597) 59 16 60

telefax (0597) 59 11 76

mobiel 06 53 22 48 91

- Nieuw werk en reparatie (evt. op locatie)
- Opmeten en ophangen samen met de molenaar
- Vangtouwen
- Zeil-kettingwerk
- Bijenwas, verse reuzel en romi blanke reuzel

Sipke Koning

Noteboomstraat 2

8922 AJ Leeuwarden

(058) 2135830 / (06) 44003400

siko@hetnet.nl

www.koning-molenzeilen.nl

► *vervolg Molenonderhoud*

poldermolen **Koningslaagte** (13) te Zuidwolde

De molenbouwer heeft een aantal kammen in het bovenwiel en bovenbonkelaar vervangen.

poldermolen **Langelandster** (21) te Garmerwolde

De bliksembeveiliging is weer gereed, de roeden zijn doorverbonden. In het gevlucht zal de molenbouwer een aantal kleppen vervangen.

poldermolen **Noordermolen** (85) te Noorddijk

De molenbouwer heeft de bovenas naar voren en omhoog gebracht en daarbij het bovenwiel weer gespoord. De molenbouwer zal de kammen van de bovenbonkelaar vervangen en onderhoud aan het gevlucht uitvoeren.

poldermolen **De Palen** (77) te Westerwijtwerd
De molenbouwer gaat op korte termijn de linker lange schoor en de beide korte schoren vervangen. Als de molenbouwer gereed is zal de schilder werkzaamheden uitvoeren.

poldermolen **Krimstermolen** (9) te Zuidwolde

De molenbouwer heeft de dekkerwieken hersteld, looplatten, treklatten en een aantal hekstocken vervangen. Ook zijn de windpe-luw, tempelbalken en een deel van het voorkeuvelens vervangen.

poldermolen **Zilvermeeuw** (10) te Onderdendam

De molenbouwer heeft de kruipennen in de kruiring vervangen zodat de molen weer geheel te kruien is. De toegangshekken, de zogenaamde wringers, worden in overleg met waterschap Noorderzijlvest door de molenaar hersteld. Deze zullen op termijn weer terug geplaatst worden. In overleg met het waterschap zal de omheining rondom de molen weer hersteld worden.

AGENDA

Sommige agendapunten zijn uitgebreider beschreven in de rubriek *Ander molen-nieuws*.

Raadpleeg voor de meest recente gegevens de **agenda** op de startpagina van de website van Het Groninger Molenhuis: www.groningermolenhuis.nl

Openingstijden van de molens staan, voor zover ze bekend zijn, vermeld op de website in de rubriek GRONINGER MOLENS; klik bij de gezochte molen op de link **Meer Informatie**.

24 maart	Friese molenaarsdag in Gaasterlan-Sleat
donderdag 31 mei	Vrijwilligersavond, Olle Widde Ten Post
zaterdag 9 en zondag 10 juni	Groninger Molenweekend Thema: 'Molens in beweging'
1, 2 en 3 juni	Jubileumweekend in kader van 150-jarig bestaan van molen De Lelie in Eenrum
vrijdag 6 en zaterdag 7 juli	Openluchtspel 'Het feest bij de molen' bij koren- en pelmolen de Grote Geert in Kantens uitgevoerd door leden van de toneelvereniging Advendo uit Kantens ter gelegenheid van haar 80-jarig bestaan
dinsdag 10 juli	Kopijsluiting voor de Zelfzwichter 2012/3

